

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету

від «23» серпня 2019 року
(протокол № 1)

ВВ 02 Інноваційні технології в спеціальній освіті

(назва освітнього компоненту)

ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни
підготовки магістра
(назва освітнього ступеня)
спеціальності 016 Спеціальна освіта
(шифр і назва спеціальності)

**Бердянськ
2019 рік**

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: О.В. Ревуцька, канд. пед. наук, доцент кафедри прикладної психології та логопедії

БЕРДЯНСЬКИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету «20» червня 2019 року, протокол №8

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни *«Інноваційні технології в спеціальній освіті»* складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього ступеня *магістр*, галузі знань *01 Освіта/Педагогіка*, спеціальності *016 Спеціальна освіта*.

Предметом навчальної дисципліни є корекційні можливості інноваційних технологій.

Міждисциплінарні зв'язки: при складанні програми враховувались міждисциплінарні зв'язки з використанням отриманих знань в галузі педагогічних, психологічних, лінгвістичних, медичних наук: спеціальна педагогіка, спеціальна психологія, невропатологія, логопедія, психолінгвістика.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою навчальної дисципліни *«Інноваційні технології в спеціальній освіті»* є формування у здобувачів вищої освіти здібності до інноваційної діяльності в галузі спеціальної освіти; інтеграція та удосконалення знань здобувачів вищої освіти щодо здійснення корекційної функції професійної діяльності вчителя-дефектолога; формування вмінь впровадження традиційних та інноваційних форм корекційної роботи з дітьми, що мають порушення психофізичного розвитку.

1.2. Основними завданнями дисципліни *«Інноваційні технології в спеціальній освіті»* є:

- сформувати систему наукових знань про інноваційну діяльність; визначити предмет, об'єкт інноваційних технологій, роль освіти в житті і діяльності людини;
- ознайомити з причинами виникнення, структурою і механізмами інноваційних технологій в спеціальній освіті;
- сформувати знання з найбільш типових освітньо-виховних технологій, що відрізняються якісною своєрідністю, яскраво вираженим авторським підходом до трактування педагогічних ідей;
- засвоїти технологію розробки та застосування нововведень, а також методіку організації педагогічного експерименту;
- узагальнення здобувачами вищої освіти теоретичних і прикладних знань про корекційну роботу з дітьми з особливостями психофізичного розвитку;
- удосконалення вмінь корекційної діяльності;
- формування вмінь впровадження традиційних та інноваційних форм корекційної роботи з дітьми, що мають порушення психофізичного розвитку.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні набути таких компетентностей:

1. Критичність та самокритичність. Здатність знаходити потрібну інформацію, застосовувати методологію для досягнення обґрунтованого висновку. Готовність використовувати сучасні досягнення логопедії та спеціальної психології для вирішення освітніх завдань.

2. Працювати самостійно. Здатність працювати самостійно, розробляти стратегії, спрямовувати зусилля на результат, представляти результат вчасно.

3. Застосування системи загальних, спеціальних дидактичних та психологічних знань у професійній діяльності.

4. Здатність до аналізу, систематизації, узагальнення наукових джерел. Знання ресурсів, доступних для проведення наукового дослідження.

5. Здатність використовувати інструментарій інших гуманітарних наук відповідно до наукового проекту.

6. Здатність використовувати відповідну термінологію; володіння уміннями орієнтації в системі освітніх та корекційних програм зі спеціальності «Спеціальна освіта», структурування методичного матеріалу.

7. Розуміння і знання методик та технік спеціальної психологічної та логопедичної роботи у закладах дошкільної та загальної середньої освіти.

Та демонструвати такі результати навчання:

- фундаментальні знання з циклу професійної та практичної підготовки для розуміння структури мовленнєвих порушень у дітей, теоретичних основ диференційної діагностики мовленнєвих вад у осіб різного віку, особливостей проведення логопедичної роботи при порушеннях психофізичного розвитку;

- здатність використовувати інформаційно-комунікативні технології в науковому дослідженні. Володіння основними методами пошуку, збору, зберігання, обробки, надання, розповсюдження інформації, необхідної для здійснення науково-дослідної діяльності; здатність застосовувати інформаційно-комунікаційні технології в процесі корекційно-розвивальної діяльності;

- фундаментальні знання щодо застосування логодидактичних і психофізіологічних основ навчання дітей та володіння ефективними методами й прийомами корекційної роботи;

- здатність до аналізу, систематизації, узагальнення інформації з наукових джерел;

- здатність використовувати інструменти інших гуманітарних, природничих та точних наук для вирішення завдань дослідження;

- здатність обирати та використовувати сучасні інноваційні, науково обґрунтовані методи, прийоми та засоби для організації освітнього процесу;

- володіння спеціальними методиками та техніками надання психологічної та логопедичної допомоги особам з особливими освітніми потребами.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 6 кредитів ЄКТС / 180 годин.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Інноваційна діяльність в сучасній освіті

Тема 1.1. Інноваційний розвиток України в сфері освіти

Розвиток інноваційних процесів як спосіб забезпечення модернізації освіти, підвищення його якості, ефективності та доступності. Види інновацій в освіті та їх класифікація. Визначення та сутність понять «новий», «нововведення», «новація», «інновація» у педагогічній науці. Інноваційні технології в освіті: зарубіжний досвід. Інноваційний розвиток освіти в Україні.

Інноваційна діяльність в умовах спеціальної школи. Види інновацій в логопедії.

Тема 1.2. Інформаційні технології та технічні засоби корекційного навчання

Ассистивні технології в освітньому середовищі сучасної спеціальної та інклюзивної школи.

Інформаційні технології в спеціальній освіті.

Сучасні комп'ютерні технології в роботі логопеда.

Спеціальні сучасні логопедичні комп'ютерні програми, розробки, мультимедійні програми, комп'ютерні корекційні технології та програмно-апаратні комплекси.

Змістовий модуль 2. Підтримуюча (додаткова і альтернативна) комунікація

Тема 2.1. Характеристика засобів комунікації, що не артикулюються

Альтернативна (додаткова) комунікація як засіб комунікації, що доповнює або замінює звичайну мову. Мета використання альтернативної комунікації та групи користувачів додатковою та альтернативною комунікацією. Сучасні засоби підтримуючої комунікації та їх характеристика.

Застосування невербальних засобів комунікації в спеціальній педагогіці. Комунікація за допомогою графічних символів, технічних пристроїв. Спеціальні електронні засоби комунікації.

Тема 2.2. Навчання підтримуючої комунікації осіб з порушеннями фізичного та (або) психічного розвитку

Основні принципи роботи з впровадження системи додаткової комунікації. Основи навчання підтримуючої та навмисної комунікації. Стратегії стимулювання потреби в комунікації. Навчання елементарних комунікативних функцій. Навчання навичкам ініціювання, ведення та підтримки діалогу.

Використання методу базальної стимуляції в корекційно-педагогічній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами, зумовленими порушеннями фізичного, інтелектуального, психічного, психологічного розвитку та сенсорними порушеннями.

Альтернативна система навчання комунікації «PECS».

Змістовий модуль 3. Специфіка навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами, зумовленими порушеннями фізичного, інтелектуального, психічного, психологічного розвитку та сенсорними порушеннями

Тема 3.1. Реалізація методу ерготерапії щодо дітей з особливими освітніми потребами, зумовленими порушеннями фізичного, інтелектуального, психічного, психологічного розвитку та сенсорними порушеннями

Поняття про метод ерготерапії. Етапи та умови реалізації ерготерапевтичного втручання. Ерготерапія як концепція і метод роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, зумовленими порушеннями фізичного, інтелектуального, психічного, психологічного розвитку та сенсорними порушеннями

Тема 3.2. Характеристика основних концепцій ерготерапії

Концепція сенсорної інтеграції за Д. Айрес. Поняття про сенсорну інтеграцію. Сенсорна інтеграція та етапи її становлення. Забезпечення сенсорної інтеграції в корекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами, зумовленими порушеннями фізичного, інтелектуального, психічного, психологічного розвитку та сенсорними порушеннями.

Концепція нейрофізіологічного руху за К. Бобат і Б. Бобат. Використання Бобат-терапії при дитячому церебральному паралічі. Використання сенсорно-інтегративної терапії в корекційно-реабілітаційній роботі.

Змістовий модуль 4. Сучасні здоров'язберігаючі педагогічні технології в спеціальній освіті

Тема 4.1. Технології збереження і стимулювання здоров'я та навчання здорового способу життя

Горизонтальний пластичний балет: пластик-шоу-класик.

Таласотерапія для дітей, її види та характеристика.

Ботмерівська гімнастика – шлях до здорового способу життя.

Використання танцювально-рухових технік в корекційній роботі.

Нетрадиційний метод корекційно-розвиваючого навчання – гімнастика Брейн Джим.

Адаптивна фізкультура як корекційно-педагогічна складова в системі психолого-педагогічної роботи.

Тема 4.2. Використання сучасних здоров'язберігаючих технологій в системі корекційної роботи

Сучасні методи та прийоми навчання музично-ритмічній діяльності дітей дошкільного віку.

Ритмопластика, як інноваційний підхід в системі корекційної роботи з дітьми.

Психогімнастика як інноваційна технологія в корекційній роботі з дітьми.

Евритмія – як невід'ємна частина педагогічного процесу.

Фонетична ритміка як засіб розвитку мовлення дітей.

Впровадження технології мовленнєво-рухової ритміки в систему корекційної роботи.

Комунікативні танці як елемент музично-ритмічної діяльності в розвитку мовлення і навичок спілкування дітей.

Змістовий модуль 5. Нетрадиційні методи спеціальної педагогіки

Тема 5.1. Характеристика нетрадиційних методів реабілітації в спеціальній педагогіці

Нетрадиційні методи лікування та реабілітації: офіційні й неофіційні. Методи альтернативної медицини. Лікувально-оздоровчі системи країн Сходу та традиційні школи європейської натуропатії, народна медицина слов'ян. Фітотерапія, ароматерапія, дієтотерапія, фаунотерапія, ампелотерапія й енотерапія. Металотерапія, лікування мінералами, каменями, постійними магнітами; гомеопатія. Використання нетрадиційних методів лікування та реабілітації в корекційній роботі з дітьми.

Тема 5.2. Використання анімалотерапії в спеціальній педагогіці

Анімалотерапія в практиці спеціальної педагогіки. Історія, функції, види, особливості анімалотерапії. Іпотерапія – як метод лікувальної педагогіки. Особливості використання дельфінотерапії в терапевтичній роботі. Гірудотерапія, апітерапія, кумисолікування. Використання лікувальних ефектів собак (каністерапії) й інших свійських тварин.

Змістовий модуль 6. Допомога окремим категоріям дітей з особливими освітніми потребами, зумовленими порушеннями фізичного, інтелектуального, психічного, психологічного розвитку та сенсорними порушеннями

Тема 6.1. Особливості організації педагогічної допомоги дітям із особливими освітніми потребами

Організація педагогічної допомоги при ДЦП. Нейростимуляція сенсомоторного та інтелектуального базису мовлення. Організація педагогічної допомоги при порушеннях зору. Активне навчання за методом Л. Нільсен.

Лекотека як нова форма соціалізації та освіти дітей з особливими освітніми потребами, зумовленими порушеннями фізичного, інтелектуального, психічного, психологічного розвитку та сенсорними порушеннями.

Тема 6.2. Особливості організації педагогічної допомоги при аутистичних розладах

Підходи до надання допомоги при аутистичних розладах. Структуроване навчання (ТЕАССН). Опис, цілі і принципи структурованого навчання. Використання

структурованих завдань в навчанні дітей з аутизмом. Розвиток комунікативних компетенцій у дітей з аутизмом. Розвиток соціальної поведінки (Social Stories). Розвиток ігрової поведінки. Профілактика та зміни проблемної поведінки.

Змістовий модуль 7. Сучасні логопедичні технології

Тема 7.1. Технології розвитку дрібної моторики

Розвиток дрібної моторики з використанням пісочної терапії.

Методики масажу і самомасажу в корекційній та лікувальній педагогіці.

Технологія застосування «Сухого басейну» для розвитку дрібної моторики.

Технологія розвитку дрібної моторики засобами кінезітерапії та пальчикових ігор.

Ігрові вправи з різними дрібними предметами: з гудзиками, рахунковими паличками, сірниками, крупою, зернобобовими, намистом, прищіпками, дротом.

Розвиток дрібної моторики рук засобами крапкотерпії.

Тема 7.2. Використання технологій розвитку дрібної моторики в логопедичній практиці

Використання методу Су-Джок у роботі логопеда.

Використання методу тістопластики в логопедії.

Гідрогімнастика в роботі з дітьми логопедичних груп.

Використання скляних камінців «Марблс» в корекційно-логопедичній роботі з дітьми.

Використання ЛЕГО-технологій у логопедичній роботі.

Змістовий модуль 8. Технології розвитку артикуляційної моторики

Тема 8.1. Технології розвитку артикуляційної моторики

Напрямок роботи з розвитку рухливості органів артикуляції – проведення диференційованого логопедичного масажу. Технологія розвитку артикуляційної моторики за допомогою зондового масажу.

Технологія штучної локальної гіпо- та гіпертермії – робота з подолання салівації.

Технологія кінезіологічного тейпірування в логопедії.

Тема 8.2. Технології проведення артикуляційної гімнастики

Артикуляційна гімнастика для розвитку рухливості губ, для губ і щік. Артикуляційна гімнастика для м'язів язика.

Артикуляційна гімнастика для нижньої щелепи.

Артикуляційна гімнастика для м'язів глотки і м'якого піднебіння.

Метод біоенергопластики при виконанні артикуляційних вправ.

Метод сенсорно-інтегративної логотерапії (сенсорно-інтегративна артикуляційна гімнастика)

Змістовий модуль 9. Технології розвитку фонематичного слуху, мовленнєвого дихання і голосу

Тема 9.1. Технології розвитку фонематичного слуху

Розвиток слухової уваги, слухової пам'яті та фонематичного сприймання (методика Н. Чевельової). Розвиток фонематичного сприймання як передумова формування складової структури слова (методика С. Большакової).

Тема 9.2. Технології розвитку мовленнєвого дихання і голосу

Розвиток мовленнєвого дихання і голосу засобами вокалотерапії. Використання технології БОС в роботі логопеда як засобу корекції речі.

Методика дихальної гімнастики О. Стрельнікової.

Методика нормалізації дихання, запропонована К. Бутейко.

Змістовий модуль 10. Новітні прийоми подолання порушень усного мовлення

Тема 10.1. Технології корекції звуковимови

Проблема корекції фонетичних порушень у дітей на сучасному етапі.

Ейдетика й формування правильної вимови звуків.

Моделі артикуляції звуків у логопедичній роботі. Методика використання моделей артикуляції звуків у логопедичній роботі.

Змістовий модуль 11. Технології розвитку лексико-граматичних компонентів та зв'язного мовлення

Тема 11.1. Технології розвитку лексико-граматичних компонентів та зв'язного мовлення

Використання мнемотехніки в логопедичній роботі.

Використання методу сінквейн в розвитку мовлення дітей.

Авторська технологія «Медіадидактичні особливості використання мультфільмів як засобу навчання мови і розвитку зв'язного мовлення дошкільників».

Сторітеллінг – мистецтво цікавої розповіді дітей.

Змістовий модуль 12. Ортодонтичні технології в логопедичній роботі

Тема 12.1. Ортодонтія в логопедії

Морфологічні особливості розвитку фізіологічних і патологічних прикусів, їх вплив на мовленнєвий розвиток. Взаємозв'язок процесу формування зубощелепної системи та онтогенезу її основних функцій у дітей з логопатологією. Причини виникнення зубощелепних аномалій. Вплив факторів патогенезу зубощелепних і міофункціональних порушень на формування мовлення дітей. Шкідливі звички та їхній вплив на зубощелепну систему та звуковимову.

Тема 12.2. Взаємодія ортодонта та логопеда

Сучасні засоби для корекції міофункціональних та мовленнєвих порушень. Використання вестибулярних пластинок та міофункціональних трейнерів у дітей з логопатологією. Профілактика та корекція зубощелепних аномалій та деформацій, міофункціональних і мовленнєвих порушень у дітей. Використання міогімнастики при корекції зубощелепних і міофункціональних порушень у дітей з мовленнєвими розладами. Корекція мовленнєвих порушень при використанні ортодонтичної апаратури.

3. Рекомендована література

Базова

1. Акименко В.М. Новые логопедические технологии : учебно-метод. пособие. изд. 2-е. Ростов-на-Дону : Феникс, 2009. 105 с.
2. Антошук Є.В. Учимося запам'ятовувати і пригадувати: швидка педагогічна допомога від Української школи ейдетики «Мнемозина». Київ : Вирій, 2007. 156 с.
3. Зуева. Т.В. Применение тестопластики при формировании навыков звукослового анализа и обучении грамоте детей с ОНР. *Инновации в специальном (дефектологическом) образовании : материалы научно-исслед. работы молодых ученых-дефектологов* / отв. ред.: В.И. Селиверстов, М.И. Лынская, Ю.А. Покровская. Москва : ЛОГОМАГ, 2011. С. 13-19.
4. Кислова Т.П. Су-Джок терапия: инновационные технологии в логопедической коррекции. *Инновации в специальном (дефектологическом)*

- образовании : материалы научно-исслед. работы молодых ученых-дефектологов / отв. ред.: В.И. Селиверстов, М.И. Лынская, Ю.А. Покровская. Москва : ЛОГОМАГ, 2011. С. 29-33.*
5. Марченко І.С. Педагогічні технології комунікативного розвитку дітей із тяжкими порушеннями мовлення. Київ : ДІА, 2016. 148 с.
 6. Научно-теоретичні засади розвитку, корекції та реабілітації дітей з психофізичними вадами : монографія / за ред. Томіч Л.М. Бердянськ : Видавець Ткачук О.В., 2010. 370 с.
 7. Течнер Стивен фон. Введение в альтернативную и дополнительную коммуникацию: жесты и графические символы для людей с двигательными и интеллектуальными нарушениями, а также с расстройством аутистического спектра. Москва : Теревинф, 2014. 432 с.
 8. Тютюнова В.И. Биоэнергопластика как фундамент развития артикуляционного аппарата, общей и мелкой моторики, использование элементов биоэнергопластики в формировании грамматических категорий. Новая Каховка, 2012. 56 с.
 9. Фешина Е.В. Лего конструирование в детском саду : пособ. для педагогов. Москва : Сфера, 2011. 243 с.
 10. Фрост Л. Система альтернативной коммуникации с помощью карточек (PECS) : руководство для педагогов. Москва : Теревинф, 2011.
 11. Хенн Х. Кінь в психотерапії, іпотерапії і лікувальній педагогіці. Москва : Вид-во МККІ, 2003. 376 с.
 12. Шеремет М.К., Ревуцька О.В. Дислалія. Київ : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. 160 с.
 13. Эрготерапия для детей с аутизмом : эффективный подход для развития навыков самостоятельности у детей с аутизмом и РАС / науч. ред. С. Анисимова. Екатеринбург : Рама Паблишинг, 2017. 192 с.

Допоміжна

1. Амосова Н.С. Самомасаж рук при підготовці дітей з мовленнєвими порушеннями до школи. *Логопед.* 2004. № 6. С. 78-82.
2. Бабина Е.С. Нетрадиционные методы терапии в логопедической работе. *Логопед.* 2008. № 1. С. 41-48.
3. Качуровська О.Б. Новітні засоби корекції та розвитку мовлення учнів з ТВМ. *Дефектологія.* 2006. № 2. С.18-22.
4. Крутій К.Л., Зданевич Л.В. Сторітеллінг : мистецтво розповідання, або Як зацікавити й мотивувати дітей. *Дошкільне виховання.* 2017. № 7. С. 2-6.
5. Лынская М.И Информационные технологии в контексте подготовки бакалавров и магистров специального (дефектологического) образования. *Логопедия сегодня.* 2010. № 1. С. 29-32.
6. Мартиненко І.В. Сучасні логопедичні технології у подоланні мовленнєвих розладів у дітей із порушенням психофізичного розвитку. *Логопед.* 2011. № 1.
7. Марченко І.С. Особливості логопедичної роботи з дітьми дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення. *Логопедія.* 2013. № 3. С. 52-55.
8. Надточнева М.Р. Современные инновационные технологии в коррекционно-развивающем обучении детей старшего дошкольного возраста в условиях логопункта. *Дошкольная педагогика.* 2013. № 4. С. 38-40.

9. Петрова И. ЛЕГО-конструирование : развитие интеллектуальных и креативных способностей детей 3-7 лет. *Дошкольное воспитание*. 2007. № 10. С. 112-115.
10. Федорова С.В., Барчево А.А. Використання техніки сторітеллінг в роботі з дітьми дошкільного віку. *Молодий вчений*. 2017. № 16. С. 515-518.
11. Шевченко В., Сененко Н. Дидактична проблематика логопедії в сучасних комп'ютерних технологіях. *Дефектологія*. 2004. № 3. С. 16-18.
12. Шикун Т. Комп'ютерні логопедичні програми в практиці роботи ДНЗ «Центр розвитку дитини». *Дефектолог*. 2008. № 2. С. 22-28.

4. Методи навчання: словесні (бесіда, лекція, розповідь, пояснення, дискусія тощо); наочні (спостереження, демонстрація тощо); практичні (практичні і дослідницькі роботи, метод проєктів тощо); методи стимулювання і мотивації навчальної діяльності (метод створення пізнавальних ситуацій, навчальної дискусії, використання життєвого досвіду, проблемно-орієнтований метод).

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен.

6. Система оцінювання:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BC (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. Додаткова інформація:

Інформаційні ресурси:

1. <http://www.bdpu.org/>
2. <http://www.logoped.ru/>
3. <http://logopediya.com/>
4. <http://www.logoped.pro/>
5. <http://www.logoped.org/>